

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih

Sayı

22.09.2026
1964

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

10/4543

Engelli bireylerin ve tam bağımlı engelli bireylerin bakımını üstlenen kişilerin sosyal desteklere erişiminde yaşanan sorunların, gelir kriterlerinin yarattığı mağduriyetlerin, bakım verenlerin ekonomik ve sosyal yüklerinin, mevcut sosyal yardım ve bakım desteklerinin yeterliliğinin araştırılması ve engelli bireyler ile bakım verenlerin hak temelli, sürdürülebilir ve etkin biçimde desteklenmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca; bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Dr. Müzeyyen ŞEVKİN
CHP Adana Milletvekili

GEREKÇE

Engelli bireylerin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmeleri, temel hak ve özgürlüklerden eşit biçimde yararlanmaları ve toplumsal yaşama tam ve etkin katılımlarının sağlanması sosyal devlet ilkesinin gereğidir.

Anayasa'nın 2'nci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiş; 5'inci maddesinde devletin kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamakla görevli olduğu düzenlenmiş; 10'uncu maddesinde eşitlik ilkesi güvence altına alınmış; 61'inci maddesinde ise devletin engellilerin korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alacağı hükme bağlanmıştır.

Buna karşın Türkiye'de engelli bireylere ve bakım veren kişilere yönelik sosyal desteklerin önemli bir bölümü gelir ve muhtaçlık kriterlerine bağlanmaktadır. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu kapsamında evde bakım yardımından yararlanma bakımından hane gelirine ilişkin koşullar uygulanmakta; 2022 sayılı Kanun kapsamında engelli aylığı bakımından da gelir ve muhtaçlık değerlendirmesi yapılmaktadır.

Bu uygulama, engelli bireyin gerçek bakım ihtiyacının yerine aynı hanede yaşayan kişilerin ekonomik durumunun esas alınmasına yol açabilmektedir.

Bir hanenin gelirinde meydana gelen sınırlı bir artış, engelli bireyin bakım ihtiyacını ortadan kaldırmadığı hâlde sosyal desteğin sona ermesine neden olabilmektedir. Özellikle tam bağımlı engelli bireylerin bulunduğu hanelerde, bakım ihtiyacı sürekli olmakta ve çoğu zaman bir aile bireyinin çalışma hayatından çekilmesine neden olmaktadır.

Tam bağımlı engelli bireyin bakımını üstlenen ebeveyn veya yasal vasi; kişisel bakım, beslenme, temizlik, sağlık hizmetlerine erişim, ulaşım ve günlük yaşam faaliyetlerinin yürütülmesi gibi birçok sorumluluğu sürekli biçimde üstlenmektedir. Bu bakım yükü, bakım veren kişinin çalışma hayatına katılımını ve düzenli gelir elde etmesini güçleştirmektedir.

Dolayısıyla yalnızca hane gelirine bakılarak yapılan değerlendirme, bakım veren kişinin harcadığı emeği ve engelli bireyin sürekli bakım ihtiyacını yeterince dikkate almamaktadır.

Diğer yandan sosyal desteklerin miktarlarının temel yaşam maliyetleri karşısındaki yeterliliği, başvuru ve değerlendirme süreçlerinin uzunluğu, sağlık kurulu raporlarının yenilenmesi sırasında yaşanan kesintiler ve farklı sosyal desteklerin birbirinin hesabında gelir olarak dikkate alınması da araştırılması gereken önemli sorun alanlarıdır.

Sağlık kurulu raporunun süresinin dolması ile yeni raporun düzenlenmesi arasında geçen süreçte sosyal desteğin kesilmesi, engelli birey ve ailesi açısından ciddi ekonomik mağduriyetlere neden olabilmektedir. Özellikle sürekli nitelikteki engellilik durumlarında yeniden ve tekrarlayan rapor süreçlerinin aileler üzerinde oluşturduğu maddi ve idari yükün de incelenmesi gerekmektedir.

Ayrıca bakım veren kişinin bakım sorumluluğu nedeniyle çalışma hayatından uzak kalması, yalnızca bugünkü gelir kaybına değil, uzun vadede sosyal güvenlik ve emeklilik haklarının zayıflamasına da neden olabilmektedir.

Bu nedenle engelli bireylerin ve bakım verenlerin desteklenmesine ilişkin mevcut sistemin bütüncül biçimde ele alınması gerekmektedir.

Kurulacak Meclis Araştırma Komisyonu tarafından;

- 2828 sayılı Kanun kapsamında evde bakım yardımından yararlanma koşullarının,
- 2022 sayılı Kanun kapsamında engelli aylığına ilişkin gelir ve muhtaçlık kriterlerinin,
- Hane gelirinin engelli bireyin sosyal desteklere erişimine etkisinin,
- Tam bağımlı engelli bireylerin bakımını üstlenen ebeveyn ve vasilerin ekonomik durumlarının,
- Bakım verenlerin çalışma hayatından kopmasının neden ve sonuçlarının,
- Mevcut evde bakım yardımının güncel yaşam maliyetleri karşısındaki yeterliliğinin,
- Sağlık kurulu raporlarının yenilenmesi süreçlerinde yaşanan hak kayıplarının,
- Engelli bireylere yönelik sosyal yardımların birbirleriyle ilişkisinin,
- Farklı sosyal desteklerin birbirinin gelir hesabında dikkate alınıp alınmamasının,
- Sosyal desteklerin hak temelli bir sisteme dönüştürülmesi için yapılması gereken yasal ve idari düzenlemelerin,
- Tam bağımlı engelli bireyin bakımını fiilen üstlenen kişilere düzenli ve yeterli bakım desteği sağlanmasının mümkün olup olmadığının ayrıntılı biçimde incelenmesi gerekmektedir.

Engelli bireylerin bakımının yalnızca ailelerin üzerine bırakılmaması, bakım emeğinin sosyal devlet tarafından tanınması ve desteklenmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda Meclis Araştırması Komisyonunun; engelli bireylerin ve bakım verenlerin karşı karşıya kaldığı sorunları sahadan, kamu kurumlarından, meslek örgütlerinden, sivil toplum kuruluşlarından ve uzmanlardan bilgi alarak incelemesi; mevcut uygulamaların sosyal, ekonomik ve hukuki sonuçlarını ortaya koyması ve uygulanabilir çözüm önerileri geliştirmesi büyük önem taşımaktadır.

Engelli bireylerin haklarının güvence altına alınması ve bakım veren ailelerin ağır ekonomik ve sosyal yükünün hafifletilmesi amacıyla gerekli yasal, idari ve mali tedbirlerin belirlenmesi için Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılması gerekli görülmektedir.

..... Sayılı Meclis Araştırması Önergesinin İmza Çizelgesi

[illegible]